

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2007:82

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 1 OCH 2

Väg 210 förbi Evertsholm

Inför planerad ombyggnad av väg 210

Objekt nr 87526026

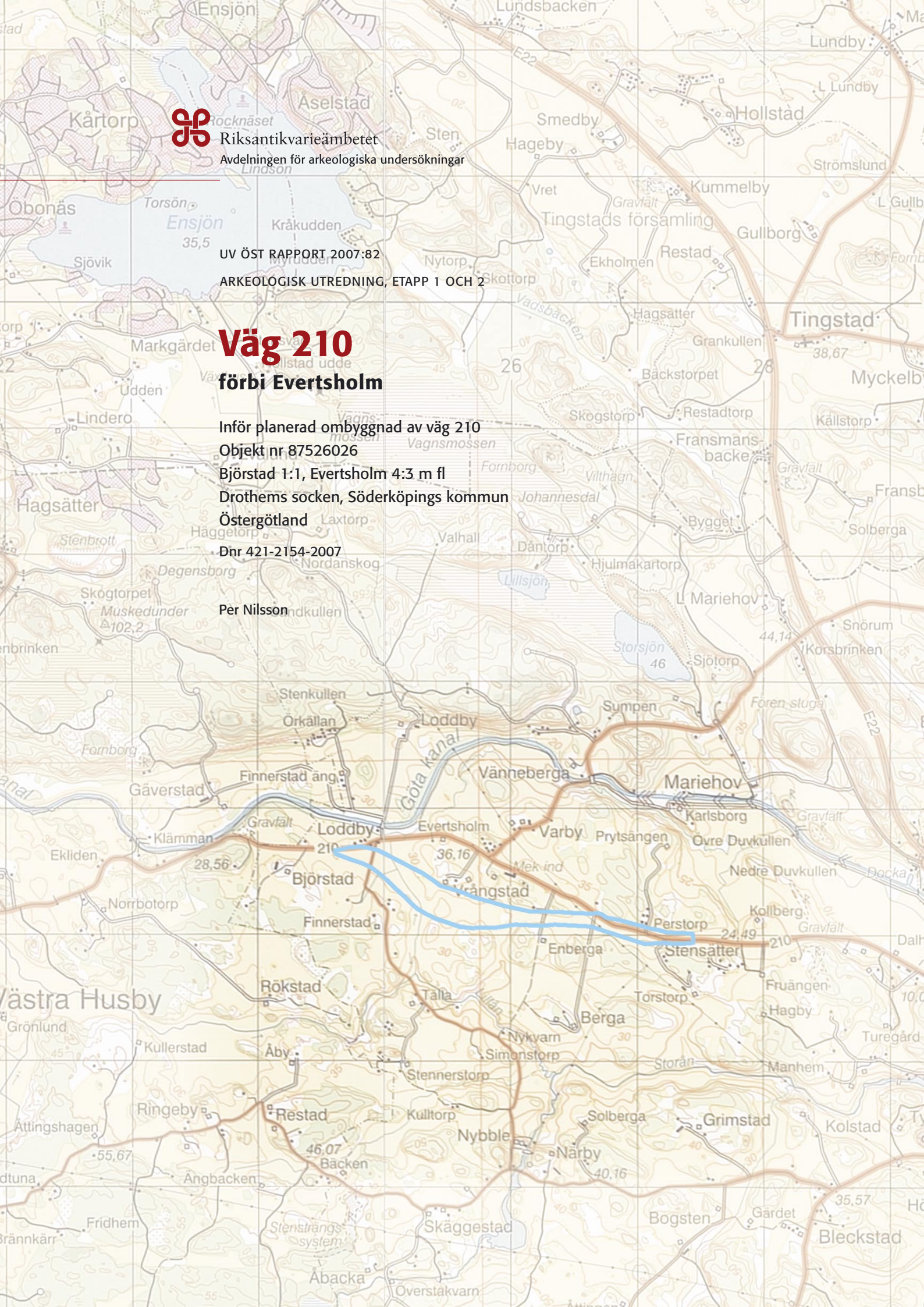
Björstad 1:1, Evertsholm 4:3 m fl

Drothems socken, Söderköpings kommun

Östergötland

Dnr 421-2154-2007

Per Nilsson

UV ÖST RAPPORT 2007:82

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 1 OCH 2

Väg 210

förbi Evertsholm

Inför planerad ombyggnad av väg 210

Objekt nr 87526026

Björstad 1:1, Evertsholm 4:3 m fl

Drothems socken, Söderköpings kommun

Östergötland

Dnr 421-2154-2007

Per Nilsson

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se/uv

Omslagsbild Utdrag ur analoga Gröna kartan med utredningsområdet markerat.

Produktion/grafisk form Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Utskrift UV Öst, Linköping 2007

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2007 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2007:82

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund och tidigare utredningar	5
Syfte	5
Kulturmiljö	5
Frågeställningar	7
Metod och genomförande	7
Resultat	7
Åtgärdsförslag	7
Referenser	11
Administrativa uppgifter	11
Bilaga 1. Objekt- och schaktbeskrivningar	12

Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för utredningsområdet markerad.

Fig 2. Utdrag ur analoga Gröna kartan med utredningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2

Väg 210 förbi Evertsholm

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, har 2007-09-24–2007-10-05 utfört en arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, inför en planerad omdragning av väg 210 förbi Evertsholm, Björstad 1:1, Finnerstad 1:4 m fl, Drothems socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Utredningen utfördes på uppdrag av länsstyrelsen och kostnadsansvarig var Vägverket, Region Sydöst.

Utredningen utfördes genom sökschaktsgrävning med grävmaskin. Vid utredningen undersöktes fem områden med topografiskt lämpliga boplatslägen (Obj I–V). Inom Obj I och II påträffades två mindre ytor med äldre odlingslager samt några enstaka anläggningar. Inom Obj III, IV och V påträffades inget av antikvariskt intresse.

Då odlingslagren inte innehöll fynd och endast enstaka anläggningar framkom föreslår Riksantikvarieämbetet, UV Öst, inga ytterligare antikvariska åtgärder för den aktuella sträckningen.

Resultatet från utredningen ska ligga till grund för länsstyrelsens vidare bedömning i ärendet.

Bakgrund och tidigare utredningar

Vägverket, Region Sydöst, planerar för en ombyggnad av väg 210 förbi Evertsholm, (Objekt nr 87526026, sträckning korridor syd), Björstad 1:1, Finnerstad 1:4 m fl, Drothems socken, Söderköpings kommun, Östergötland. Den planerade vägen kommer att förläggas inom en ca 3 km lång och 50–250 m bred vägkorridor, exakt sträckning är ännu ej fastlagd.

År 2005 utförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst en historisk landskapsanalys där ett större område utan specificerade vägkorridorer studerades (Helander 2005). Vid landskapsanalysen lyftes flera kulturhistoriskt värdefulla områden fram, såsom Göta Kanal med omgivande miljöer, miljön kring Vrångstad och Evertsholm samt även den befintliga sträckningen av väg 210. I samband med landskapsanalysen utfördes även en bebyggelseinventering i området (Åkesson 2005). En mindre del av den nu aktuella vägsträckningen har tidigare omfattats av en arkeologisk utredning, etapp 1, som utfördes inför en planerad ombyggnad av väg 210 mellan Västra Husby och Söderköping (Pettersson 1994).

Syfte

Målsättningen med utredningen, etapp 1 och 2, var att konstatera om den planerade vägsträckningen kom att beröra fornlämningar eller ej samt att om möjligt karaktärisera och tidsbestämma dessa.

Kulturmiljö

Den planerade vägen kommer att passera genom en kuperad dalgång som på ömse sidor kantas av skogsklädda eller betade bergshöjder. Hela dalgången, som leder i öst-västlig riktning, är idag antingen uppodlad eller utnyttjad som betesmark. Inga tidigare registrerade fornlämningar är belägna inom utredningsområdet. I nära anslutning till det aktuella området finns dock flera fornlämningar bestående av gravar och gravfält (RAÄ 294 m fl), stensträngar (RAÄ 293, 295) och medeltida bytomter (RAÄ 303, Vrångstad och RAÄ 305, Finnerstad). För en mer detaljerad genomgång av områdets topografiska och kulturhistoriska bakgrund hänvisas till den landskapsanalys som utförts av Riksantikvarieämbetet, UV Öst (Helander 2005).

Fig 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med utredningsområdet, objekt och intilliggande fornlämningar markerade. Skala 1:20 000.

Frågeställningar

Den planerade vägen kommer enligt nuvarande sträckningsförslag ej att beröra några kända fornlämningar. I nära anslutning till det aktuella området finns dock flera registrerade fornlämningar (se ovan). I anslutning till dessa kan finnas fler lämningar som idag är dolda under åkermark eller ängsmark. Denna typ av dolda lämningar kan bland annat bestå av idag överodlade boplatser men även flatmarksgravar kan förekomma med tanken på närheten till tidigare registrerade gravar och gravfält.

Metod och genomförande

Utredningen inleddes med översiktliga studier av kart- och arkivmaterial. Därefter utfördes en fältbesiktning av området varvid fem objekt (Objekt I–V) pekades ut som topografiskt lämpliga boplatsslågen för förhistoriska boplatser. Fältdelen utfördes i form av sökschaktsgrävning med grävmaskin inom de ovan nämnda objekten. Vegetationsskiktet eller ploglagret avlägsnades skiktvis ned till orörd mark eller lager/anläggningsnivå. Därefter användes handredskap för rensningsarbeten. Schakt, anläggningar och fynd mättes in med D-GPS och dokumenterades i RAÄ:s informationssystem, Intrasis.

Resultat

Inom Obj I och II påträffades två begränsade ytor med äldre odlingslager samt några enstaka anläggningar i form av en grop och två stenansamlingar (se Bil 1 och Fig 4, 5). Anläggningarna undersöktes och togs bort i samband med utredningen. De äldre odlingslagren var i båda fallen belägna i sluttningar nedanför plataår i åkermarken. Lagren bestod av svartfärgad lera med ett svagt inslag av bränd lera, sot och kol samt enstaka skörbrända stenar. De kulturpåverkade lagren utgör troligen resterna av sönderplöjda boplatser som dels genom odling och dels genom naturliga processer, har förflyttats ned längs sluttningen. Odlingslagren och anläggningarna har dokumenterats och inga ytterliga insatser bedöms vara befogade inom Obj I och II. Inom Obj III, IV och V påträffades inget av antikvariskt intresse.

Åtgärdsförslag

Riksantikvarieämbetet, UV Öst, bedömer att inga ytterligare antikvariska åtgärder behöver utföras inom den aktuella vägkorridoren.

Resultatet från utredningen ska ligga till grund för länsstyrelsens vidare bedömning i ärendet.

Linköping i oktober 2007

Per Nilsson

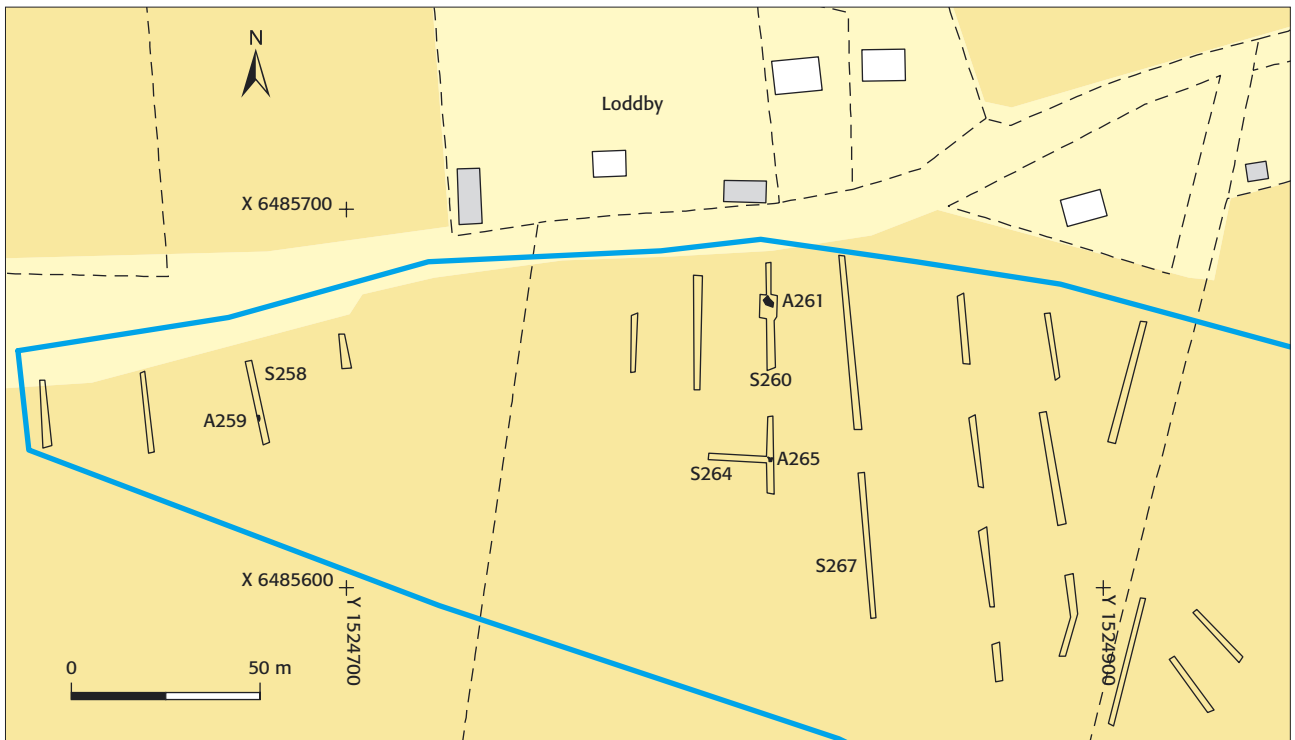
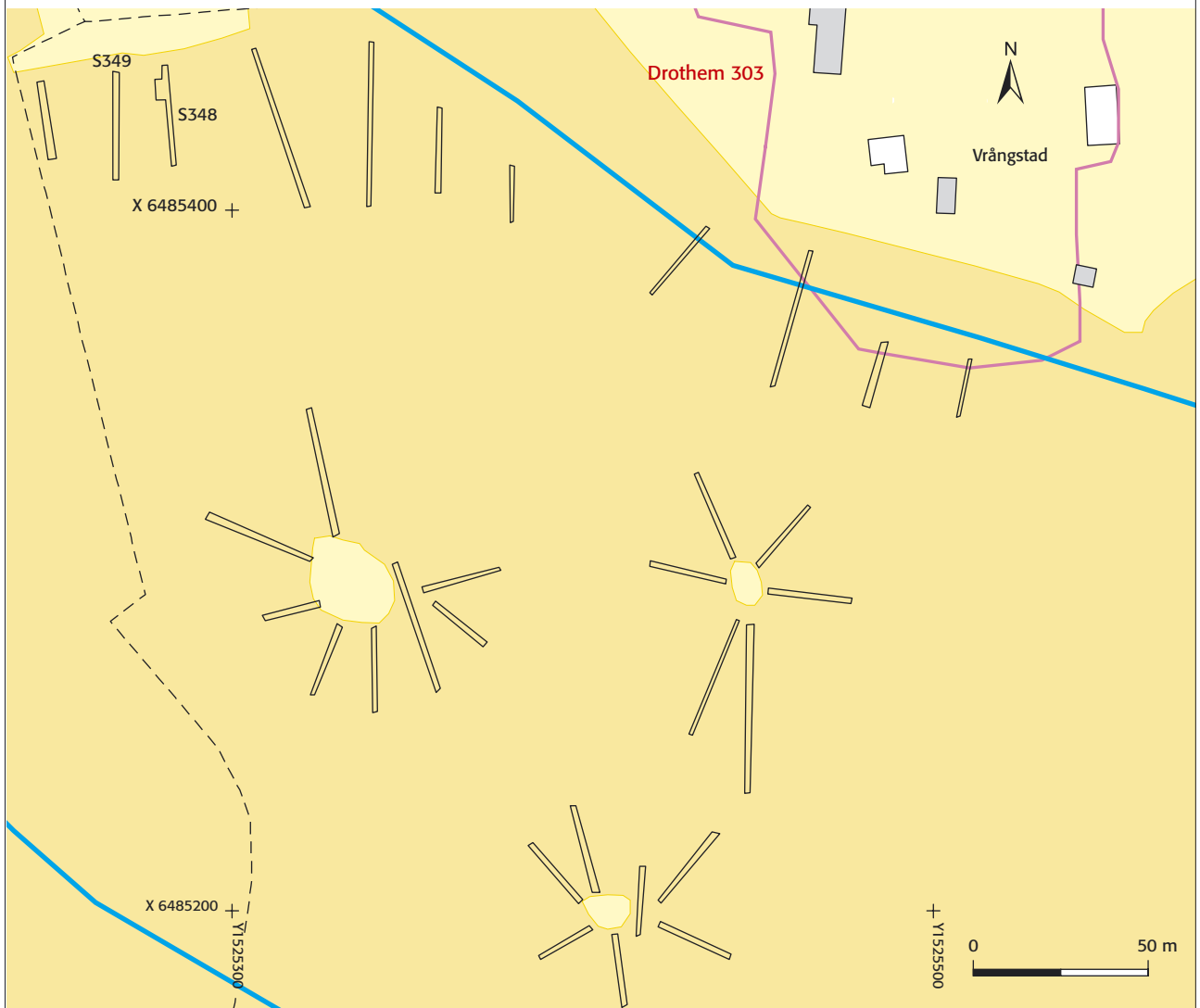

Fig 4 (ovan). Obj I med schakt och anläggningar markerade. Skala 1:2000.

Fig 5 (nedan). Obj II med schakt markerade. Skala 1:2000.

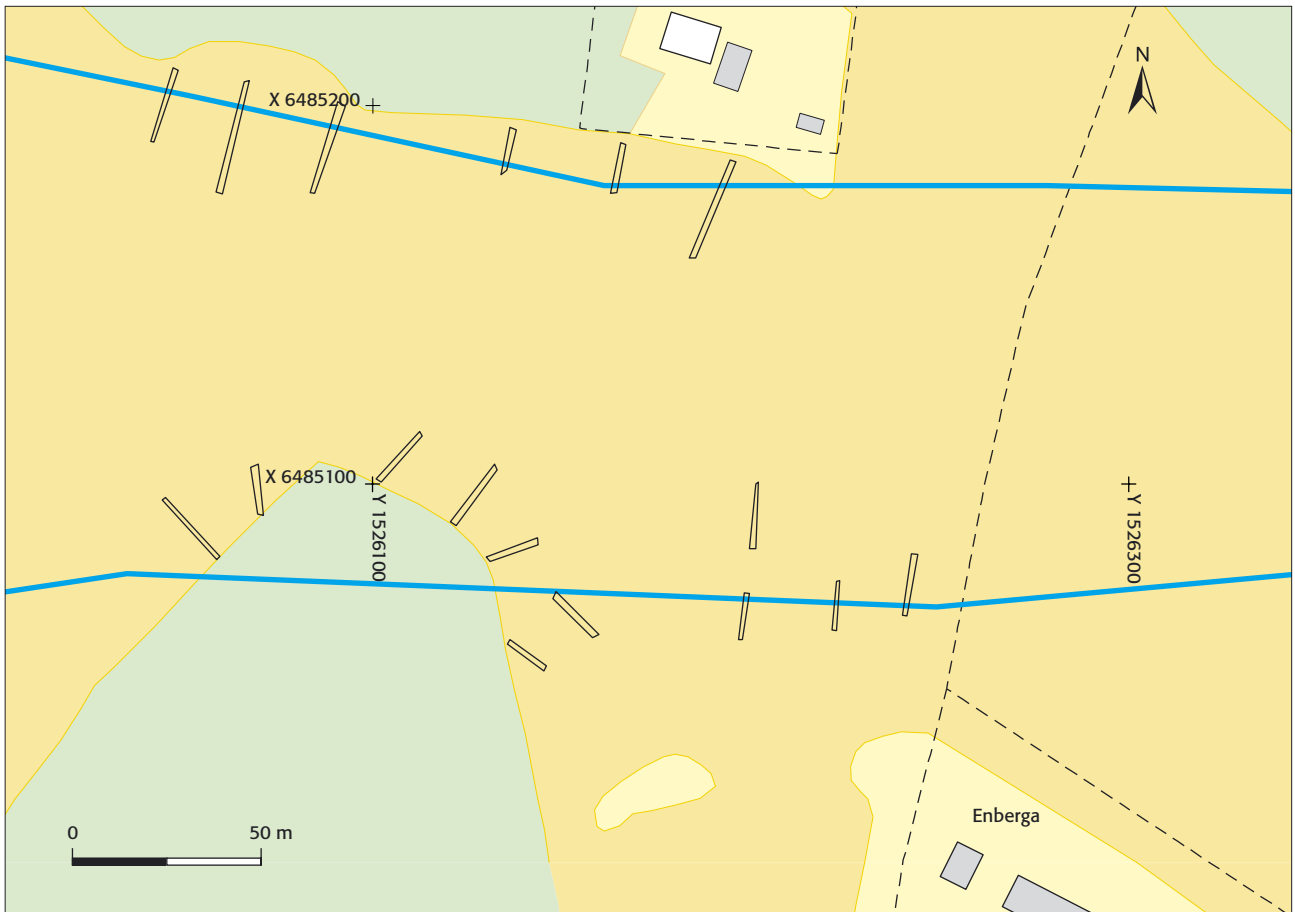

Fig 6 (ovan). Obj III med schakt markerade. Skala 1:2000.
 Fig 7 (nedan). Obj IV med schakt markerade. Skala 1:2000.

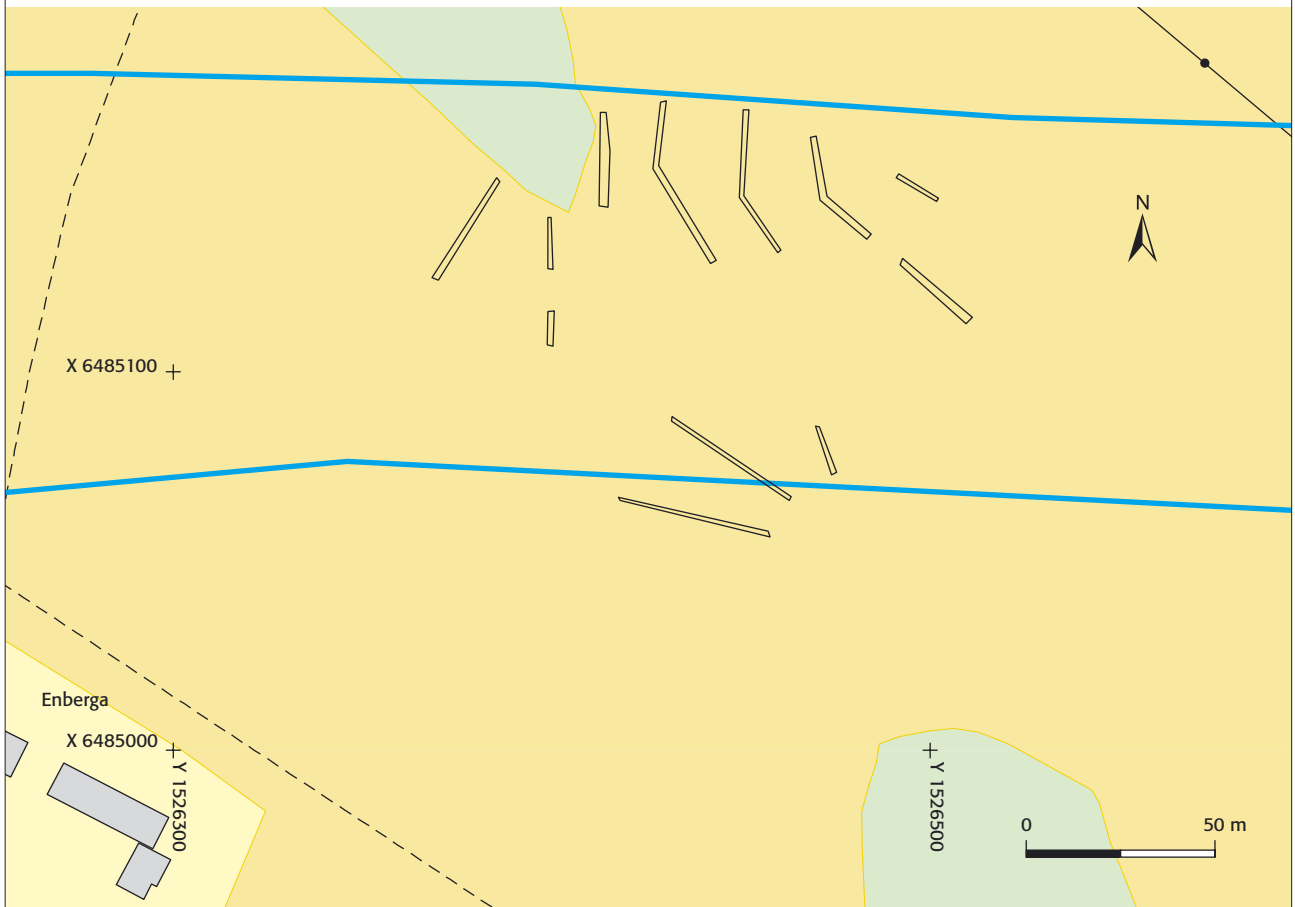

Fig 8. Obj V med schakt markerade. Skala 1:2000.

Referenser

- Helander, A. 2005. *Väg 210, delen Björstad–Perstorp*. Vägutredning för del av väg 210, Östergötland. Rapport UV Öst 2005:30. Linköping.
- Petersson, M. 1994. *Väg 210, delen Västra Husby–Söderköping*. Arkeologisk utredning, etapp 1. Rapport UV Linköping 1994:7.
- Åkesson, J. 2005. *Väg 210, Björstad–Perstorp. Kulturhistorisk bebyggelseinventering*. Östergötlands Länsmuseum, Kulturmiljöavdelningen. Rapport 2005:68.

Administrativa uppgifter

Län: Östergötland

Landskap: Östergötland

Kommun: Norrköping

Socken: Drothem

Plats: Björstad 1:1, Finnerstad 1:4, 1:25, Vrångstad 8:2, Evertsholm 4:3, Varby 2:1

Undersökningens mittpunkt: X6485297,79 Y1525442,95

Koordinatsystem: RT90, 2,5 gon V

Höjdsystem: RH00

Riksantikvarieämbetet dnr: 421-2154-2007

Länsstyrelsen dnr: 431-11851-07

Länsstyrelsen beslutsdatum: 2007-06-28

Projektnummer: 1520228

Intrasisprojekt: O2007069

Rapportnummer: 2007:82

Ansvarig arkeolog: Per Nilsson

Beställare: Länsstyrelsen Östergötland

Kostnadsansvarig: Vägverket, Region Sydöst

Undersökningstid: 2007-09-24–2007-10-05

Undersökningsområde: Ca 4,4 ha

Undersökt yta: Ca 2200 löpmeter schakt

Arkivhandlingar: –

Fynd: Inga fynd

Bilaga 1. Objekt- och schaktbeskrivningar

Detaljerade schaktbeskrivningar ges endast för de schakt där anläggningar och/eller lager påträffades.

Objekt I

Terräng och typ: Krön och sydsluttning av åkermark. Topografiskt lämpligt boplatsläge, ca 350x50–100 m stort.

Resultat: 22 schakt togs upp, dels på platån/krönet närmast nuvarande Väg 210 och dels längs sydsluttningen. På krönet var ploglagret mycket tunt men blev tjockare längre ned längs sluttningen. Ett område med ett äldre odlingslager bestående av svart, styv lera fanns i S264 och delvis även i S267. Lagret var ca 0,10–0,20 m tjockt och innehöll enstaka bitar bränd lera och ett fåtal skärviga och skörbrända stenar. En anläggning i form av en grop/stenansamling, A265 påträffades i lagret. Anläggningen bestod av en mindre koncentration av skärvsten. Den undersöktes och visade sig bestå av endast ett lager sten. S264 utvidgades mot Ö och V, men inga ytterligare anläggningar eller fynd upptäcktes.

S258: Ploglager 0,20 m bestående av brun, styv lera som övergår till gulbrun, styv lera.

A259: Grop. Minst 0,60 m i diameter och 0,20 m djup. Gropen snittades med maskin.

S260: Ploglager 0,25 m. Brun, styv lera som övergår till gulbrun, styv lera.

A261: Stensamling. Bestående av ett tjugotal 0,10–0,25 m stora stenar. Troligen odlingssten då de är uppslängda mot ett markfast block.

S264: Ploglager 0,30–0,40 m, tjockare längre ned längs sluttningen. Därefter vidtar ett ca 0,10–0,20 m tjockt lager bestående av svartfärgad lera, enstaka bitar bränd lera och ett fåtal skärviga stenar. Lagrets tjocklek är svårt att avgöra då det mot botten övergår i naturligt gråsvart lera.

Tolkning: Äldre odlingslager med kulturpåverkat material som via odling förflyttats ned längs sluttningen.

A265: Grop/stenansamling. Ca 0,60 m i diameter med otydliga begränsningar. Anläggningen undersöktes och visade sig bestå av ett lager skärvig/skörbränd sten (0,05–0,10 m i diameter).

S267: Ploglager 0,35 m. Brun, styv lera som i södra delen övergår till gråsvart, styv lera. Viss kulturpåverkan kunde skönjas i form av enstaka bitar bränd lera och ett fåtal skärviga stenar.

Objekt II

Terräng och typ: Åker- och betesmark med impediment söder om Vrångstad gård. Topografiskt lämpligt boplatsläge, ca 300x200 m stort.

Resultat: 32 schakt togs upp, främst i anslutning till höjderna närmast Vrångstad och intill åkerimpediment. Förutom i två av schakten (se nedan) var ploglagret 0,10–0,30 m tjockt var efter gulbrun lera vidtog. I schakten direkt söder om Vrångstad gård fanns ett visst inslag av kol, bränd lera och enstaka skärviga stenar. I anslutning till en skogsdunge i NV delen av området fanns direkt nedanför en kraftig sluttning ett mindre område med äldre odlingslager. Lagret var 0,10–0,20 m tjockt och bestod av svartfärgad lera med ett litet inslag av bränd lera, kol och enstaka skärvstenar. Inga anläggningar eller övriga fynd påträffades i lagret.

Tolkning: Nedodlat/eroderat material från de högre liggande partierna närmast Vrångstad gård.

S348 och S349: Ploglager 0,30 m, därefter vidtog ett 0,10–0,20 m tjockt lager bestående av svartfärgad lera och ett litet inslag av kol, bränd lera och någon enstaka skärvig sten.

Objekt III

Terräng och typ: Sadelläge i åkermark mellan två bergshöjder. Topografiskt lämpligt boplatsläge, 250x125 m stort.

Resultat: 17 schakt togs upp, främst i anslutning till bergshöjderna på norra och södra sidan av dalgången. Fyllningen i schakten bestod av ett 0,10–0,25 m tjockt ploglager som övergick till gulbrun lera och även blålera mot botten av dalgången. I schakten närmast Enberga gård fanns ett visst inslag av kol, bränd lera och enstaka skärvstenar men inga anläggningar eller övriga fynd påträffades.

Objekt IV

Terräng och typ: Sadelläge i åkermark mellan två bergshöjder. Topografiskt lämpligt boplatsläge, ca 175x100 m stort.

Resultat: 12 schakt togs upp. Ploglagret var 0,20–0,25 m tjockt, därefter vidtog gulbrun lera. Inga anläggningar eller fynd.

Objekt V

Terräng och typ: Avsats och sydsluttning i åkermarken direkt söder om väg 210 och Perstorps gård. Topografiskt lämpligt boplatsläge, ca 300x50 m stort.

Resultat: 11 schakt togs upp. I samtliga schakt bestod fyllningen av ett 0,20 m tjockt ploglager och därefter vidtog brun, styv lera. Inga anläggningar eller fynd påträffades.